

benne, hogy az *El se bagyról* is fog, mert irodalmár szemmel igen érdekes olvasmány. A cím értelmezéséről is szó esik a könyvben, de a kifejezés általános jelentéséig csak a mű végén jutunk el: „Aki nincs, és mégis van, nem hagy el. El se hagy.”

SZÁNTÓ DANIELLA

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2009,*
116 oldal, 2000 Ft)

PAPP TIBOR: *Óraköltemények*

Kedvenc versem volt kamaszkoromban ez a négysoros: „milyen az az út amely elválaszt minket / azon át nyújtom tünődésem kezét / virág íródott minden egyes ujj hegyére / és az út vége egy veled együtt járó virág”. Gyakran ismételtetem magamban, és udvaroltam vele, ha megismertem egy lányt, egy elérhetetlent. Az avantgárd, a dadaizmus zsenije, Tristan Tzara írta.

Tzara és Papp Tibor még éppen találkozhattak volna, Papp 1961-ben érkezett Párizsba, miután '57-ben Belgiumba emigrált. A Sorbonne szabad hallgatója és egy friss folyóirat, a Magyar Műhely szerkesztője akkoriban, amikor az idős román mester utolsó

évét tölti a világon: '63 karácsonyán meghal. Generációs és világnézeti különbségeik ellenére (vagy pont azért) nagyszerű lett volna egy beszélgetést hallani közöttük; szerencse, hogy műveik nagyon is „beszélgetnek”, közösen hatnak az olvasóra. Tzara a dadaizmus emblemikus szerzője (bár pályája sokszínűbb egyetlen irányzat képviselőjénél), Papp Tibor pedig a magyar neoavantgárd kiemelkedő és alighanem legmarkánsabb képviselője.

Kettejük lehetséges találkozása egy nyomtatási hiba (vagy szándékos poén?) révén jutott eszembe: Papp *Óraköltemények* című kötetében azt olvashatjuk, a könyv „az ART 22-es budapesti galériában Papp Tibor vizuális költői életművét bemutató kiállítás (1910. február 26. – április 25.) alkalmából készült.” Tehát jogos a két '10-es évekbeli költőt egy lapon említeni!

Természetesen Papp Tibor tájékozódásai nem csupán a klasszikus avantgárd szerzőiig mennek vissza az időben; a kötet utolsó ciklusában, az *Őszi sárgák*ban a 17–18. század magyar képvilágát előtti tiszteleg. Kilenc szerzőt sorol fel Simándi Lászlótól Kemenes Egyedig, nevük szinte teljesen ismeretlen a mai olvasónak, örökségük viszont nagyon érdekes, különösen a ti-

pográfia, illetve a lullusi hagyomány: a kombinatorika összefüggéseiben. A műszaki műveltséggel is felvértezett Papp a számítógépes költészet egyik úttörője, a világ első számítógépen működő irodalmi folyóiratának, az *alire*-nak egyik alapítója. Sokunk számára volt felszabadító öröm a *Disztichon Alfát*, az „ezermillió enyhén abszurd vagy pornográf disztichont”, mégpedig kivétel nélkül értelmes és találó szövegeket előállító „első magyar versgenerátort” olvasni a kis Apple Macintosh Classic számítógépek monokromatikus képernyőin előtt. A személyi számítógépet kultúrateremtő eszközként birtokba vevő nemzedékem számára nagyon fontos olvasmány a memoárként, kordokumentumként és szakkönyvként egyaránt emlékezetes *Műzsával vagy műzsa nélkül? (Irodalom számítógépen)* című értekezése.

Az *Órakoletményekben* a számítógép jelenléte indirektebb, bár ma már aligha lepődik meg bárki is, hogy a képversek számítógépen készültek – és a képversek rendkívül gazdag és szerves hagyománya vezette el Pappot a komputerhez.

Az egykori emigráns szerző talán nem véletlenül épp 56 oldalas kötete három ciklusból épül föl. Az első ciklust alkotó színes, elsődlegesen grafikai produktumnak tűnő órakoletmények 24 „számlapja” csak részben számlapszerű (avagy

kombinatorikus időkerék), máshol térképeket, megint máshol szemet gyönyörködtető mandalákat, s több helyen „bűvös négyzeteket” és más logikai játékokat idéz. Az ilyen jellegű szövegekben az élénk színeket az aforizmatikus tömörségű sorok színesztéziája erősíti. A második ciklusban szereplő *Logo-mandalák* hasonló, de a múlt idő, a „számlap” üzenetétől már elvonatkoztatott képversek, az egyik Tandorinak ajánlva. Az *Őszi sárgák* ciklus tűnhet a leghagyományosabbnak, legszövegszerűbbnek: dúsan érzéki, nyugtalanító, az ironia mellett a nosztalgikus pátoszt sem restellő, s ezer szállal Magyarországhoz kötődő, filmszerű emlékképekből összeálló kis költemények sorozata.

Nagy élmény, igazi élvezet belemerülni Papp Tibor új kötetébe, csatangolni a térkép-számlap utcáin („bajt arattunk eleget égnek a száraz mandulafák”). Ilyen az az út, amely elválaszt – és amely összeköt minket.

KÉPES GÁBOR

(*Magyar Műhely Kiadó, Budapest, 2010, 56 oldal, ármelegjelölés nélkül*)

VARGA MÁTYÁS: *ballásgyakorlatok*

Varga Mátyás *ballásgyakorlatok* című kötetéről bőven születtek kritikai szövegek az elmúlt egy évben,